

સામાજિક વિજ્ઞાન અને અનુવાદ

સેનમા રવિ એ. (એમ.એ,એમ.ફીલ) ravirawat.rrr143@gmail.com & ડૉ. કે.જી. પટેલ (ગુજરાત કોલેજ અમદાવાદ પ્રિન્સીપાલ)

Abstract:

ખાસ કરીને સામાજિક વિજ્ઞાનના ગ્રંથોના અનુવાદ માટેના પડકારો પર અનુવાદ અધ્યયનમાં અપૂરતું ધ્યાન આપવામાં આવ્યું છે. કેટલાક લોકો કે જેમણે આ વિષય લીધો છે એવા લોકો દલીલ એ કરી છે કે સામાજિક વિજ્ઞાન ગ્રંથોની એક વિશિષ્ટ લાક્ષણિકતા એ છે કે તેઓ વિચારોમાં વધારો કરે છે. સામાજિક વિજ્ઞાનમાં સાર્વત્રિક વાતચીતની સંભાવનાને આગળ વધારવા માટે સામાજિક વિજ્ઞાનનું ભાષાંતર ઈચ્છે છે. હું દલીલ કરું છું કે સામાજિક વિજ્ઞાનમાં સાર્વત્રિક વાર્તાલાપ શક્ય નથી અથવા ઈચ્છુક નથી. તેના બદલે આ લેખ સૂચવે છે કે સામાજિક વિજ્ઞાનનું ભાષાંતર કરવાથી વિભાવનાત્મક માં સ્પષ્ટતા અને વિસ્તારમાં ફાળો મળી શકે છે. આ રીતે ભાષાંતર મૂળ વિભાવનાના તુલના પૂરક અને આગળ થઈ શકે છે. નિબંધ વિસ્તૃત ઉદાહરણ સાથે સમાપ્ત થાય છે કેવી રીતે ભાષાંતર અથવા અનુવાદ થઈ શકે છે.

Keyword = અનુવાદ, સામાજિક વિજ્ઞાન, સાર્વત્રિકતાની વિવેચન

Introduction:

અનુવાદ એ એક જટિલ અને વૈવિધ્ય ધોરણે ચાલવાની પ્રક્રિયા છે. અને તે બધા કે જેઓ અનુવાદોનું સંચાલન કરે છે અને સંપાદિત કરે છે. કે તેમને તેની જાત સાથે પરિચિત કરવાની જરૂર છે. “અનુવાદમાં ખોવાયેલું” કે શબ્દસમૂહ, અનુવાદની મુશ્કેલીઓ અને સંભવિત અપૂર્ણતાઓને પ્રકાશિત કરે છે અને શરૂઆતથી જ ભાર મૂકવાની ઈચ્છા રાખીએ છીએ કે અનુવાદ દ્વારા સફળતાપૂર્વક સંદેશાવ્યવહાર શક્ય છે. તદુપરાંત સંક્રમણ એક રચનાત્મક શક્તિ છે. તે નવા શબ્દો અને તેમની સાથે જતા ખ્યાલો અને સંખેલનો રજૂ કરીને લક્ષ્ય ભાષાને સમૃદ્ધ બનાવે છે.

આ લેખમાં સામાન્ય રીતે સામાજિક વિજ્ઞાનના (માનવશાસ્ત્ર, સંદેશાવ્યવહાર, સાંસ્કૃતિક અધ્યયન, અર્થશાસ્ત્ર, લિંગઅધ્યન ભૂગોળ, આંતરરાષ્ટ્રીય સંબંધિત સંબંધ, કાયદો, રાજકીય વિજ્ઞાન, સમાજશાસ્ત્ર વગેરેનું મૂળ ભાષામાં અનુવાદ કરવું. સરકારી અને બિન-સરકારી એજન્સીઓ અને પ્રેસ અને અન્ય

માધ્યમો દ્વારા બનાવેલા પાઠોને પણ લાગુ પડે છે. આ લેખમાં જે રીતે માનવતાના ગ્રંથો પર લાગુ થશે. (ફિલોસોફી, ઇતિહાસ, કલા ઇતિહાસ, રંગીન શાસ્ત્ર, સાહિત્ય, ટીકાવગેરે).

અનુવાદ પ્રક્રિયાની સ્પષ્ટતા કરવી, તેમને વાસ્તવિક અપેક્ષાઓ સાથે પ્રક્રિયામાં આગળ વધવામાં મદદ કરવા માટે હાથ પરની નોકરી માટે યોગ્ય અનુવાદની પસંદગી કરવી. આવા અનુવાદો સાથે અસરકારક રીતે કામ ચલાવવું તેઓ પ્રાપ્ત કરેલી અનુવાદનું મૂલ્યાંકન કરવું.

materials and methods:

દલીલ કરવાની પદ્ધતિમાં ફેરફાર ભાષાના પ્રભાવને તેના વપરાશકર્તાઓ જે રીતે લખે છે તે પ્રભાવિત કરે છે. તેથી સંસ્કૃતિની બૌદ્ધિક પરંપરા તેના વપરાશકર્તાઓને જે રીતે વિચારે છે અને તેમની દલીલો ઘડે છે તે પ્રભાવિત કરે છે જ્યારે ભાષાંતર કારોએ લક્ષ્યની સંસ્કૃતિ કરતાં નોંધપાત્ર રીતે અલગ હોય ત્યારે ભાષાની વિભાવનાઓ અને દલીલની ગુણવત્તાઓ જાળવી રાખવાનો પ્રયત્ન કરવો

જોઈએ. પરંતુ તેઓએ લેખકને મૂર્ખ અવાજ કરવા માટે પણ આગળ વધવાનું ટાળવું જોઈએ, વૈચારિક સ્તરે આવા તફાવતના ઉદાહરણો સમાન અમૂલ્યની સામાન્ય (લેખક પદ્ધતિ)ની વિરુદ્ધ દલીલો, સામાન્યથી વિશેષ ક્યાત્કારક પદ્ધતિ અને પ્રયોગમુલક, અભિગમ, અથવા અનુભવથીજ સ્થાન મેળવવામાં આવે છે.

અનુવાદકોએ એવા શબ્દો શોધી કાઢવાની જરૂર છે કે જે એક જ રૂપમાં બે ભાષાઓમાં આવે છે. અમુક બાબતોમાં તેના જુદા જુદા અર્થ થતા હોય છે. શ્રાત્ય સામાજિક વિજ્ઞાનના વાંચન તરીકે સામાજિક સંસ્થાઓ લાગુ પડે છે. બિન પશ્ચિમની દેશોની “આંતરરાષ્ટ્રીય પરિભાષા જેવું લાગે છે તેથી ભ્રામક હોઈ શકે છે. અથવા આત્યંતીક સંજોગોમાં એક સંસ્કૃતિમાંથી બીજા પર અર્થ લાદવાનો પ્રયાસ લોકશાહી જેવો શબ્દ જે આપમેળે મૂકતતા પ્રદાન કરે છે તેવું લાગે છે.

સમય જતા કલ્પનાશીલ ખોટા મિત્રોનો વિકાસ પણ થઈ શકે છે. કારણ કે શબ્દ સ્વયં તે જ રહે છે. જ્યારે અર્થપૂર્ણ સામગ્રી બદલાઈ શકે છે. ભૂતપૂર્વ સામ્યવાદી દેશોમાં હાલમાં એવું જ છે. આમ સામ્યવાદી ગ્રંથોમાં યાઇનીઝ નોગ્મીન જેને સામાન્ય રીતે ખેડૂત તરીકે ભાષાંતર કરવામાં આવે છે. નવી ઇકોનોમિક પરિસ્થિતિને પ્રતિબંધિત કરવા માટે તેમણે ‘ખેડૂત’ તરીકે ભાષાંતરીત કરી શકે છે. કેટલીકવાર આ મુદ્દો વધુ જટિલ હોય છે. સામાન્ય રીતે સામ્યવાદી ગ્રંથોમાં સામંતવાદ તરીકે ભાષાંતર કરાયેલ ચીની હેગિઝનની કલ્પનાનો અર્થ આજે લખેલા ગ્રંથોમાં શું થાય છે? શું તે તેને માર્ક્સવાદી ભાવનાને જાળવી રાખે છે? જ્યારે સામાજિક વૈજ્ઞાનિક શબ્દનો ઉદ્દેશથી મોક્સિયન અર્થમાં

ઉપયોગ કરે છે અને સામાન્ય ભાષાના અર્થમાં હોય ત્યારે અહીં તે છે કે અનુવાદક પાસે એક જ અંશ હોઈ શકે છે અને વ્યાખ્યા કરતાં વધુ ભાષય પ્રદાન કરે છે અનુવાદકો તકનીકો જેવી બાબતોમાં વિશેષ ધ્યાન આપવું જોઈએ. કારણ કે તેઓ શિસ્તના મુખ્ય સબ્દો બની શકે છે.

Result: આ અધ્યયનમાં અંતે પરિણામો ઘણા બધા મળેલા છે. તેમાં ખાસ કરીને લોકોના વિચારો બદલાય અથવા જો સામાજિક વિજ્ઞાનનો અનુવાદ કરવામાં આવે તો તે કોઈ પણ પુસ્તકનો સાચો અનુવાદ થાય તો તેને મૂળ ભાષા તથા સાચી માહિતી મળી શકે છે. આમાં ઘણી બધી ભાષાઓનું અનુવાદ મૂળભાષામાં અનુવાદ થવું એ જરૂરી છે. તેનાથી ઘણા બધા દેશ-વિદેશ તથા રાજ્ય-રાજ્ય વચ્ચે સારા પ્રમાણમાં એકબીજાના વારસા તથા સંસ્કૃતિને જાણી શકાય છે. તથા બન્ને વચ્ચે સારા સંબંધોનું સમન્વય થાય છે.

Discussion:

“સામાજિક વિજ્ઞાન અને અનુવાદ”ના પેપરમાં મેં ઘણા બધા સાહિત્યનો તથા ઓનલાઇન માહિતીના આધારે લેખમાં મેં મારા વિચારો રજૂ કર્યા છે. તો આ સંશોધન પેપરમાં સામાજિક વિજ્ઞાનનું ભાષાનું અનુવાદ થવો એ ખૂબ જરૂરી છે. તેના આધારે આપણે પ્રાદેશિક ભાષામાં પોતાના ઇતિહાસને જાણી શકાય છે. તથા અંગ્રેજી ભાષાનાં ગ્રંથોનું અનુવાદ થવાના કારણે આપણે ઘણી બધી નવી સચોટ માહિતી જાણવા મળે છે. આમ આપણા વારસાને ઉજાગર કરવા માટે આવા ગ્રંથોનો અનુવાદ આપણે આપણી મૂળભાષામાં થવું જોઈએ એ ખૂબ જ જરૂરી છે.

Conclusion:

“સામાજિક વિજ્ઞાન અને અનુવાદ એ એક સિક્કાની બંને બાજુ સમાન છે. સામાજિક વિજ્ઞાનના જ્ઞાનની જાણકારી માટે અનુવાદ એ અતિ આવશ્યક છે. માણસના વ્યવહારિક અને આ સાપ્તાહિક બંને પ્રકારના પ્રયોજનો માટે અનુવાદ એ આવશ્યકતા રહે છે.

સાંસ્કૃતિક સંપર્કનું મહત્વનું સાધન હોય એ આપણા દેશની વિચારણા અને સર્જન પદ્ધતિને ઉત્તેજ છે. તેની દ્રષ્ટિ મર્યાદાઓને વિશાળ બનાવે છે. વિવિધ ક્ષેત્રોમાં પ્રજાઓએ મેળવેલ સિદ્ધિના દર્શન કરાવે છે અનુવાદકને જોવા અનુવાદ કરવામાં સરળતા પડે તો તેને વધારે જાણવાની તથા વધારે કામ કરવાની ઈચ્છા વધે છે. આમ કોઈપણ વિષયના જો અનુવાદ એ જ પોતાની મૂળ ભાષામાં અનુવાદ થાય તો ઘણો બધો સાહિત્યની બાબતોમાં ફાયદો થઈ શકે છે. આમ આ અધ્યયન એ સામાજિક વિજ્ઞાન પૂરતું જ નહીં પરંતુ બધા જ વિષયોમાં ઉપયોગી બની શકે છે. તેમ છે.

❖ References Book:

- 1) Consortium for Education communication, new india, Dr.vineeta kumari online Lecture.
- 2) Target online “Translating Social Science, Joshuam Price, state uni of new york at Binghamton.
- 3) Guidelines for the Translation of Social Science Texts “Michael Henry Heim & Andrej .w.tynowski.
- 4) www.scinedirect.com
- 5) Pereira, MDM, Scharff, C and Marhia, N(2009) Interroyating-Language Difference and Translation in social Science Research, Towards a Critical and interdisi

primary approach glass, graduate journal of social science.